

MUZEUM DIECEZJALNE W PŁOCKU

1. POMIESZCZENIE I PRZEPROWADZONE INWESTYCJE

Początki Muzeum Diecezjalnego w Płocku sięgają 1903 r., kiedy z inicjatywy ks. Antoniego Nowowiejskiego, późniejszego bpa płockiego, architekt Stefan Szyller, zatrudniony przy przebudowie i restauracji katedry wzniósł nie opodal świątyni niewielki neogotycki budynek. Był to zrazu lamus katedralny przeznaczony na przechowywanie wycofanych z użytku liturgicznego ksiąg i przedmiotów kultowych, będących własnością Kapituły Katedralnej Płockiej.

Urządzenie Muzeum Diecezjalnego zostało powierzone ks. Tomaszowi Kowalewskiemu, którego Kapituła obrała kuratorem Muzeum. Już w roku następnym zaczęło funkcjonować skromne na razie ale budzące uznanie zwiedzających Muzeum Diecezjalne. Świadczy o tym pierwszy wpis do Księgi Pamiątkowej Henryka Sienkiewicza z dnia 9 stycznia 1904 r., który w pełni zrozumienia dla kulturotwórczej roli Kościoła umieścił na pierwszej stronie wielce wymowną sentencję: „Kościół jest stróżem przeszłości, piastunem teraźniejszości i siewcą przyszłości”. Tak więc rok 1904 przyjmuje się za datę powstania Muzeum. Statut został opracowany i wydrukowany później, w 1928 r.

W latach 1925—1938 dyrektorem Muzeum Diecezjalnego był ks. Aleksander Dmochowski absolwent Krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych (1918—1922). Powiększył on budynek dobudowując w latach 1929—1930 piętro i skrzydła do obecnej postaci. Po zniszczeniach II wojny światowej gruntownego remontu i systematycznego uzupełniania rozmaitych układów instalacji dokonuje kolejny dyrektor — ks. dr Lech Grabowski (mianowany na to stanowisko w 1939 r. i powołany na nie ponownie po wojnie w 1959 r., po powrocie z Francji).

Siedem sal ekspozycyjnych zajmuje obszar 442 m² i rozmieszczone są one na dwóch piętrach. Na parterze znajduje się niewielki magazyn, a w suterenie podręczna pracownia do przeprowadzania drobnych napraw. Znaczna część parteru użytkowana jest na cele związane z funkcjonowaniem Muzeum. Budynek posiada c.o. i wyposażony jest w elektroniczne urządzenie alarmowe. Stopniowo adaptuje się system oświetlenia i wprowadza się nowoczesne rozwiązania techniczne umożliwiające organizowanie wystaw czasowych. Okresowo działa instalacja nagłaśniająca sale, co pozwala na słuchanie muzyki lub komentarza w trakcie zwiedzania.

2. PERSONEL, JEGO KWALIFIKACJE I KSZTAŁCENIE

Dyrektorem Muzeum Diecezjalnego w Płocku jest ks. prałat dr Lech Grabowski mgr nauk humanistycznych i dr filozofii (Instytut Katolicki w Paryżu oraz Ecole de Louvres, gdzie studiował historię sztuki w latach

1950—1952). Ks. L. Grabowski jest równocześnie profesorem w Wyższym Seminarium Duchownym i członkiem Diecezjalnej Komisji Artystyczno-Budowlanej.

W latach 1945—1959 kustoszem w Muzeum Diecezjalnym był artysta malarz Michał du Laurans. Obecnie kustoszem zbiorów Muzeum jest od września 1980 r. ks. Ryszard Knapieński, mgr historii sztuki (KUL, 1980).

Jako personel pomocniczy zatrudnione są dwie niewiasty, a poza tym dorywczo pracują trzy osoby.

3. PUBLIKACJE O MUZEUM

Najstarsze publikacje o muzeum pochodzą z 1908 r. i dotyczą części zbiorów organizowanego przez ks. T. Kowalewskiego Muzeum Diecezjalnego. Był to opublikowany inwentarz darowizny prof. F. Tarczyńskiego. Inwentarz ten obejmuje 2526 przedmiotów ujętych w 43 pozycje katalogowe. Większość przedmiotów umieszczona była na tablicach tekturowych z podaniem miejsca ich znalezienia. Jednakże przy inwentaryzacji działu archeologii w 1982 r. przez specjalistę z tej dziedziny większość została sklasyfikowana jako materiał nieekspozycyjny — tzw. wióry krzemienne. Druga publikacja to także katalog¹. Omawia w nim ks. T. Kowalewski obrazy darowane przez ks. J. Mrozowskiego.

W roku 1917 i następnie w 1930 r. ukazują się obszerniejsze opracowania Muzeum Katedralnego — była w użyciu i taka nazwa — w ramach monografii Płocka arcybiskupa A. J. Nowowiejskiego². Po raz pierwszy opublikowano wówczas fotografie pewnych fragmentów ekspozycji i ukazano historię zbiorów. W 1928 r. zostaje wydany drukiem Statut Muzeum Diecezjalnego w Płocku. Obejmuje on XII punktów, z których niektóre są rozwinięte w podpunktach. Według statutu Muzeum jest własnością Kapituły Katedralnej Płockiej i stanowi konkretną odpowiedzialność na rozporządzenie Stolicy Apostolskiej w sprawie Sztuki świętej, wydane 1.X.1924 r. i podpisane przez kardynała P. Gaspariego. Statut Muzeum Diecezjalnego w Płocku podpisał prepozyt Kapituły ks. P. Borniński dnia 10 kwietnia 1928 r.³

Na łamach wydawanego w Płocku w latach 1935—1938 miesięcznika „Życie Mazowsza” ks. A. Dmochowski redagował dział pod nazwą „Z teki inwentaryzacyjnej Mazowsza Płockiego”⁴. Ukazało się wtedy 25 krót-

¹ Spis Inwentarza przedmiotów archeologicznych i pamiątek historycznych Franciszka Tarczyńskiego oddanych rejentalnie w 1900 roku ks. Tomaszowi Kowalewskiemu, kanonikowi katedry płockiej i przez tegoż ofiarowanych Muzeum Diecezjalnemu w Płocku. Wydał ks. Tomasz Kowalewski. Płock 1908; Katalog obrazów starej szkoły w Muzeum Diecezjalnym w Płocku. Wydał ks. Tomasz Kowalewski kanonik Katedry Płockiej, archiwista i kurator Muzeum. Płock 1908; Pierwsze muzeum diecezjalne. *Kurier Warszawski*, 13 lutego 1907; W obronie zbiorów. Z listów do Redakcji. *Dziennik Polski*, 8 marca 1914 i odpowiedź ks. T. Kowalewskiego; W sprawie zbiorów po śp. Fr. Tarczyńskim. *Dziennik Polski*, 24 marca 1914 r.

² A. J. Nowowiejski, arcybiskup: Płock. Monografia historyczna. Wyd. I, Płock 1917, wyd. II, Płock 1930 s. 433—454.

³ Statut Muzeum Diecezjalnego w Płocku. Płock 1928.

⁴ Ks. A. Dmochowski, Z teki inwentaryzacyjnej Mazowsza Płockiego. *Życie Mazowsza*. R. 1: 1935 nr 1 s. 20—24; nr 2 s. 57—58; nr 3 s. 84—86; nr 4 s. 122—124; nr 6 s. 178—181; nr 7 s. 201—203; nr 8 s. 226—227; nr 9/10 s. 263—264; nr 11 s. 283—284; nr 12 s. 309—311; R. 2: 1936 nr 1 s. 19—20; nr 2 s. 33—34; nr 3 s. 53—54;

kich opisów ilustrowanych fotografiami. Dotyczyły one zabytków ze zbiorów Muzeum, jak również zabytków z terenu diecezji. Bowiem jako jedyna w Polsce Diecezja Płocka podjęła realizację Rozporządzenia Ojca św. Piusa XI w sprawie sztuki świętej. Rozporządzenie to powoływało do istnienia krajowe i diecezjalne komisje dla sztuki św. Do zadań tych komisji specjalnie należeć miały następujące sprawy: a) ułożenie inwentarza dzieł sztuki, b) zakładanie i urządzanie muzeów diecezjalnych, c) ocena i zatwierdzanie planów nowych budynków, rozbudowa i restaurowanie starych, dekoracja świątyń itp. oraz d) wyrabianie zmysłu artystycznego, kultury piękna w diecezji⁵. Jako inwentaryzatorzy mianowani zostali: do sporządzania opisów ks. A. Dmochowski i do fotografowania ks. W. Turowski. Do wybuchu II wojny światowej zinwentaryzowano w ten sposób ok. 160 parafii. Wiele z rysunków pomiarowych, opisów i fotografii posłużyło potem do rekonstrukcji przy odbudowie zniszczonych kościołów. Ks. A. Dmochowski w czasie inwentaryzacji zebrał wiele dzieł, szczególnie z zakresu rzeźby, które ukształtowały późniejszy zbiór muzealny. W jego opisie inwentaryzacji czytamy: „... Pierwszorzędnym czynnikiem w rozwoju Muzeum naszego jest systematyczna inwentaryzacja zabytków rozpoczęta w 1926 r. na terenie całej diecezji z rozkazu naszego Arcypasterza w myśl Rozporządzenia Ojca św. Piusa XI. Z uznaniem należy podkreślić fakt, że duchowieństwo naszej diecezji naogół odnosi się do inwentaryzacji zabytków ze zrozumieniem i nieraz samorzutnie oddaje do Muzeum przedmioty, mające wartość muzealną...”.

Właściwego opracowania zbiorów Muzeum doczekało się dopiero w 1972 r., kiedy po zakończonych remontach i koniecznych pracach konserwatorskich ks. Lech Grabowski usystematyzował i opracował krytycznie przechowywane tu zabytki. Staraniem Płockiego Wydawnictwa Diecezjalnego wydano więc bogaty informator (184 strony), będący w pewnym zakresie kompendium historii sztuki powszechnej, ukazanej przez autora jako ewolucja ducha ludzkiego kierowanego geniuszem sztuki⁶.

Z biegiem czasu rosło zainteresowanie zbiorami Muzeum Diecezjalnego w Płocku. Wyrazem tego stawały się rozprawy magisterskie — monograficzne, pisane na temat poszczególnych zabytków o szczególnej randze artystycznej⁷. Bogaty dział sztuki ludowej doczekał się opracowania

nr 4/5 s. 108; nr 6 s. 113; nr 7 s. 140—141; nr 8/9 s. 165—167; nr 10/11 s. 191—193; nr 12 s. 201—202; R. 3: 1937 nr 1 s. 17—18; nr 2 s. 38—39; nr 3 s. 58—59; nr 4/6 s. 69—70; nr 7/8 s. 107; nr 9/10 s. 127; nr 11 s. 148; R. 4: 1938 nr 1 s. 7—9; nr 3 s. 47—49; nr 7 s. 110—111; nr 8 s. 126—127; nr 11 s. 176—177; nr 12 s. 196—197.

⁵ Rozporządzenie Ojca św. w sprawie sztuki świętej z dn. 1.IX.1924. W: Księga Inwentaryzacyjna Zabytków i Dzieł Sztuki Diecezji Płockiej. Archiwum Muzeum Diecezjalnego w Płocku; Ks. A. Dmochowski: Stan Muzeum Diecezjalnego w Płocku oraz postępowanie inwentaryzacji zabytków. *Miesięcznik Pastorski Płocki*. R. 29: 1934 nr 1 s. 43—44.

⁶ Ks. L. Grabowski: Muzeum Diecezjalne w Płocku. Informator. Płock 1970.

⁷ Rozprawy magisterskie w maszynopisie: H. Wagner: Rzeźba gotycka Pieta tzw. „Radosna” z Drobiną w Płockim Muzeum Diecezjalnym. KUL, 1970 (archiwum MDP); K. B. Konobrodzka: Gotycki kielich z figurami świętych w katedrze płockiej. KUL, 1971 (archiwum MDP); Ks. R. Knapieński: Późnogotycki pastorał bpa Andrzeja Krzyckiego w skarbcu katedry płockiej. KUL, 1980 — wydano drukiem w: *Studia Płockie*, T. IX: 1981 s. 243—276. Szczegółowe opracowanie z zakresu paleontologii przedstawia rozprawa: K. Krysiak: Znalaziska dwóch cza-

z okazji sesji naukowej w Towarzystwie Naukowym Płockim „25 lat Sierpeckiego Ośrodka Rzeźbiarskiego”⁸.

Muzeum Diecezjalne w Płocku współpracuje z innymi muzeami w kraju i na świecie, wypożyczając własne obiekty na różne wystawy. Z tej okazji obiekty muzealne są poddawane właściwym zabiegom konserwatorskim i zostają opracowane naukowo. W latach 1957—58 świątki ludowe wystawiane były na wystawie polskiej sztuki ludowej w Paryżu. Podobna wystawa zorganizowana była w 1961 r. w Tokio. Wypożyczano też obiekty na wystawę w Muzeum Archeologicznym w Warszawie i do Muzeum Historycznego m. Warszawy. Wieloletnia współpraca istnieje z Muzeum Mazowieckim w Płocku. Wiele zabytków skierowano na wystawę z okazji 100-lecia Muzeum Narodowego w Warszawie w 1962 r. — Sztuka Warszawska. Uczestniczyliśmy w wystawie Odsiecz Wiedeńska, Kraków — Wawel 1983, a ostatnio wiele obiektów od dwóch lat jest eksponowanych we Włoszech, w ramach wystawy „Polskie Pompeje”. Dawna sztuka polska od Wenetów do średniowiecza. Padwa, Neapol, Turyn 1985—1986. Również w Schallaburgu w Austrii pokazywane są zabytki z Płocka na wystawie „Polska Jagiellonów”. E. Popiołek, organizując wystawę tłoków pieczętnych w Muzeum Mazowieckim w Płocku, opracowała tę grupę zabytków w katalogu wydanym przez to Muzeum⁹.

Odrębną w charakterze formą opracowania zabytków muzealnych są notatki i opisy sporządzane przez konserwatorów z okazji przeprowadzanych prac konserwatorskich. Takich opracowań jest kilkadziesiąt.

4. GROMADZENIE ZBIORU, EWENTUALNE REWINDYKACJE I EKSTRADYCJE

Podstawą kolekcji Muzeum Diecezjalnego w Płocku stały się, obok przedmiotów wycofanych z katedry, darowizny. Najpierw pierwszego kuratora Muzeum — ks. Tomasza Kowalewskiego, który był kolekcjonerem i miłośnikiem „pamiątek przeszłości”. Za jego pośrednictwem trafiły do zbiorów подарowane mu zabytki archeologiczne z terenów Mazowsza, zebrane przez prof. Franciszka Tarczyńskiego. Galerię obrazów stanowiła zrazu darowizna prefekta szkół warszawskich i kanonika płockiego ks. Józefa Mrozowskiego. Darowane do Muzeum obrazy (62) ks. J. Mrozowski zakupił na aukcji w Warszawie. Pochodziły one z dawnej kolekcji Ossolińskich, którą rząd carski wystawił na sprzedaż jako represję za udział hrabiego w powstaniu styczniowym¹⁰.

Zbiory Muzeum systematycznie powiększono o zabytki przywożone

szek prażubra — bison priscus bojan z ziem polskich. *Wiadomości Archeologiczne*. T. XVIII: 1951/52 s. 185—199.

⁸ Ks. R. Knapieński: Ludowa rzeźba sakralna w zbiorach Muzeum Diecezjalnego w Płocku (w druku — *Studia Płockie*).

⁹ Katalogi wystaw: *Traditions et arts populaires polonais du XVIe au XXe siècle*. Musée National d'art Moderne, Paris 1957—1958; *Sztuka Warszawska od średniowiecza do połowy XX w.* Muzeum Narodowe w Warszawie 1962; *I tesori dell'antica Polonia. Dai Veneti ai Re di Cracovia*. Skarby Polski Starodawnej od Wenetów po czasy królów dynastii piastowskiej. Edizioni Panini, Modena 1985; E. Popiołek: *Tłoki pieczętne w zbiorach płockich*. Muzeum Mazowieckie, Płock 1983.

¹⁰ Por. p. 1.

z terenu diecezji, w ramach inwentaryzacji prowadzonej przez księży A. Dmochowskiego i W. Turowskiego w latach 1926—1938¹¹. Do tego dochodziły z rzadka indywidualne dary duchowieństwa i biskupów płockich (A. J. Nowowiejskiego, T. Zakrzewskiego, P. Dudźca i obecnego administratora apostolskiego Z. Kamińskiego).

Po wojnie największą darowiznę uczynił prof. Klemens Jędrzejewski, płoczanin, żyjący w Nowym Jorku, który w 1970 r. przekazał za pośrednictwem ambasady PRL w Waszyngtonie 15 cennych obrazów, 6 sztuk zabytkowych mebli i 2 kandelabry. Zaslugą ks. L. Grabowskiego jest, że cały ten dar trafił zgodnie z wolą ofiarodawcy do Muzeum Diecezjalnego, a nie został zatrzymany w Muzeum Mazowieckim, gdzie trafił początkowo dość dziwną drogą¹². Prezes Towarzystwa Naukowego Płockiego dr inż. Jakub Chojnacki sukcesywnie przekazuje do Muzeum Diecezjalnego zbiory medali związanych z Płockiem.

W latach powojennych dyrektor Muzeum Diecezjalnego w Płocku ks. L. Grabowski wielokrotnie występował do władz państwowych i do dyrekcji Muzeum Narodowego w Warszawie o rewindykację zabytków diecezji płockiej: kielicha z pateną z daru ks. Konrada Mazowieckiego i relikwiarza hermowego św. Zygmunta — patrona katedry, wraz z diademem księżącym z daru króla Kazimierza Wielkiego. Starania te zostały uwieńczone dopiero w listopadzie 1980 r. Przy ich odbiorze był obecny kustosz Muzeum ks. R. Knapiński.

Wcześniej udało się rewindykować dwa spośród trzech obrazów wypożyczonych Muzeum Narodowemu w 1938 r., które pozostały tam przez wojnę i wróciły do Płocka dopiero w 1970 r. Trzeci obraz zaginął (1. Juan de Arellano († 1676) szk. hiszp.: Kwiaty, 2. Adriaen van Utrecht († 1652) szk. flam.: Handlarz zwierzyną, 3. J. B. Monnoyer († 1699) szk. franc.: Wiązanki kwiatów).

Po 1980 r. rewindykowano z Muzeum na Zamku w Liwie duży zbiór broni białej i broni palnej, wypożyczony tam przed dwudziestu laty. Ostatnio przy okazji wystawy w Schallaburgu w Austrii wycofano z Muzeum Historycznego m. Warszawy rzeźby Chrystusa Frasobliwego i św. Jana Apostoła.

5. KONSERWACJA

Muzeum Diecezjalne w Płocku nie posiada pracowni konserwatorskiej, ani nie zatrudnia żadnego konserwatora dzieł sztuki na stałe. Pewne drobne ubytki są naprawiane na miejscu w prowizorycznych warunkach, a obiekty wymagające w całości zabiegów konserwatorskich są przekazywane do odpowiednich pracowni. Obecnie jest w zbiorach 26 obrazów i 18 rzeźb po gruntownej konserwacji. Obiekty restaurowane mają opisy i notatki konserwatorskie wraz z fotografiami.

¹¹ W Archiwum Muz. Diec. Pł. przechowały się odręczne notatki, rysunki pomiarowe, szkice i bogata dokumentacja fotograficzna i rachunki związane z tą inwentaryzacją. Nie straciły na aktualności Księgi Inwentaryzacyjne poszczególnych parafii, które dziś stanowią ogromną pomoc przy opracowywaniu zabytków. Korzystają z nich wyższe uczelnie i Instytut Sztuki PAN.

¹² HSJ; Dar rodaka z Ameryki. Cenna kolekcja obrazów w Muzeum Mazowieckim, *Express Wieczorny* z dn. 19.IV.1971. Inne materiały w tej sprawie w archiwum muzealnym.

6. INWENTARYZACJA

Obiekty muzealne były kilkakrotnie inwentaryzowane. Pierwotna inwentaryzacja pochodzi od pierwszych kolekcjonerów, do których przedmioty należały. Dlatego znaleźć można na obrazach, rzeźbach i in. metalowe tabliczki z wybitym symbolem literowym i odpowiednią liczbą. Tak zaznaczał pozycję inwentarzową prof. F. Tarczyński. Ks. T. Kowalewski umieszczał tekturowe paski z pieczęcią herbową z numerem, datą i literowymi inicjałami swego imienia i nazwiska. Poza cytowanym wyżej „Spisem inwentarza przedmiotów archeologicznych”... i „Katalogiem obrazów starej szkoły”... nie zachowały się księgi inwentarzowe z początków istnienia Muzeum.

Z okresu, kiedy instytucją kierował ks. A. Dmochowski, przetrwały fragmentarycznie spisy obiektów muzealnych i biblioteki podręcznej, ale trudno odtworzyć sygnaturę, jaką oznaczano poszczególne zabytki.

W latach 50-ych parokrotnie przebywali w Muzeum na praktyce studenci Uniwersytetu Warszawskiego. Oni właśnie dokonali prawie pełnej inwentaryzacji rzeźby i malarstwa. Rzeźbę oznaczano literą „R” a malarstwo „M” dodając kolejny numer. Niestety żadne z tych oznaczeń nie zawierało symbolu właściciela obiektu. Przetrzywały natomiast w archiwum kompletne księgi i część kart inwentaryzacyjnych z tego okresu.

Ponowną inwentaryzację wszystkich zasobów muzealnych, zarówno z galerii, jak i z magazynu przeprowadził ks. R. Knapieński w latach 1980—84. Zbiory podzielono na siedem działów, a całość inwentarza zawiera się w 12 tomach — księgach inwentaryzacji:

Dział I	— Tom 1:	rzeźba
Dział II	— Tom 2:	malarstwo, grafika, rysunki i szkice
Dział III	— Tom 3:	sztuka zdobnicza — część I
		A) sprzęt liturgiczny
		B) złotnictwo
		C) konwisarstwo i kowalstwo
	Tom 4:	sztuka zdobnicza — część II
		D) tkaniny
	Tom 5:	sztuka zdobnicza — część III
		E) meblarstwo
		F) ceramika i szkło
Dział IV	— Tom 6:	prehistoria
Dział V	— Tom 7:	historia — część I
		A) numizmatyka
	Tom 8:	historia — część II
		B) rękopisy
		C) sfragistyka: tłoki i odciski
		D) militaria
	Tom 9:	rezerwa
	Tom 10:	
Dział VI	— Tom 11:	varia: a) paleontologia
		b) antropologia
		c) geologia
Dział VII	— Tom 12:	zbiory fotograficzne:
		a) klisze

- b) błony
- c) fotografie.

Ustalono przy tym formę sygnatury określającej właściciela: Muzeum Diecezjalne Płockie — MDPł, dział np. II — malarstwo i kolejny numer bieżący działu, np. MDPł/II/10. Tak złożoną sygnaturę namalowano olejną farbą na przedmiocie, gdzie to możliwe dodatkowo umieszczano pieczęć okrągłą muzeum. W księdze inwentarzowej znalazły się następujące kolumny zawierające istotne dane o przedmiocie: Nr w dziale. Identyfikacja przedmiotu. Powstanie. Autor — środowisko. Data. Materiał i wymiary. Sposób nabycia. Wartość. Uzupełnienia.

Tak wykonaną inwentaryzację należy traktować jako punkt wyjścia do sporządzenia kart inwentaryzacyjnych. Takie karty sporządzono jedynie dla kolekcji pasów kontuszowych. Ale ponieważ częściowo wykonywali je studenci w latach 50-ych, wymagają one korekt i uzupełnienia.

7. UDOŚTĘPNIANIE ZASOBU MUZEUM

Muzeum Diecezjalne w Płocku jest dostępne dla ogółu ludności. Czas zwiedzania zróżnicowany jest w sezonie letnim i zimowym. Sezon letni trwa od 1 maja do 30 września. Wtedy zbiory są dostępne w dni powszednie, oprócz poniedziałków i wtorków po wolnej sobocie, w godz. 10—15, a w niedzielę 11—16. W sezonie zimowym zbiory udostępnia się tylko w soboty (10—15) i w niedziele (11—16). Zarówno oprowadzanie z objaśnianiem, jak i zwiedzanie w wyjątkowych przypadkach poza godzinami otwarcia jest możliwe tylko po uprzednim uzgodnieniu z dyrekcją. Najczęściej w roli oprowadzających występują przewodnicy Oddziału Miejskiego PTTK, którzy okresowo przechodzą szkolenie w budynku Muzeum.

8. PLANY NA NAJBLIŻSZĄ PRZYSZŁOŚĆ I PUBLIKACJE MUZEUM

Zasadniczo Muzeum Diecezjalne Płockie posiada stałą ekspozycję, ale niekiedy organizowane są wystawy okresowe. W latach 60-ych urządzono dwie wystawy poświęcone rzeźbiarzowi płockiemu T. Miszewskiemu i od-dzielnie malarzowi W. Drapiewskiemu, twórcy m.in. polichromii w katedrze. Ostatnio nawiązano bliższą współpracę z Muzeum Archidiecezji Warszawskiej. Wynikiem tej współpracy są wystawy, na które wzajemnie obie placówki udostępniają sobie przedmioty z własnych zasobów. Owocem tego była w 1985 r. wystawa „Via Dolorosa”, która odbiła się szerokim echem także poza Płockiem. W roku 1986 w październiku, w ramach Tygodnia Kultury Chrześcijańskiej, planowana jest kolejna wystawa p.n. „Pokuta i pojednanie”. Oprócz depozytów z MAW wystawiać będą zaproszeni artyści z terenu całej Polski i ze środowiska płockiego. Na razie planujemy przynajmniej jedną wystawę tego typu w ciągu roku. Z okazji tych wystaw Muzeum wydaje specjalny katalog.

Inną formą działalności są wygłaszane prelekcje wraz z przezroczami. Organizuje się je szczególnie w ramach Tygodnika Kultury Chrześcijańskiej i sporadycznie w ciągu roku. Ich przedmiotem jest prezentacja zabytków diecezji płockiej i przybliżenie zrozumienia i przeżywania arkanów sztuki sakralnej.

Poza katalogami wystaw czasowych Muzeum nie prowadzi systematycznej działalności wydawniczej, ale jego pracownicy publikują na łamach różnych czasopism i korzystają z usług innych wydawców. Oto wykaz publikacji związanych ze sztuką, których autorami są pracownicy Muzeum Diecezjalnego w Płocku ¹³.

¹³ Bibliografia artykułów i książek z zakresu sztuki ks. L. Grabowskiego, dyrektora Muzeum Diecezjalnego w Płocku:

1. Współczesna estetyka komunistyczna [Prelekcja wygłoszona na Uniwersytecie Paryskim]. *Duszpasterz polski*. R. 6: 1955 nr 3 (24) s. 142—152.
2. El surrealismo y la estetica comunista. *Estudios sobre el Comunismo*. R. 5: 1957 nr 16 s. 40—45.
3. Katedra płocka, jej dzieje i zabytki. Płock 1970. Płockie Wydaw. Diec. ss. 177. Rec.: *N i r R. Mies. Past. Płoc.* R. 58 (68): 1973 nr 11 s. 439—441. Rec.: *Z a r e m b a T. Stud. Płoc.* T. 1: 1973 s. 329—330.
4. Muzeum Diecezjalne w Płocku. Informator. Płock 1972. Płockie Wyd. Diec. ss. 184. Rec. *K. A s k a n a s, Notatki Płockie*. R. 1974 nr 4 (78) s. 52—53.
5. Próby rozszyfrowania tajemnic sztuki [Istotne elementy sztuki]. *Stud. Płoc.* T. 2: 1974 s. 167—207.
6. Du Laurans Michał. W: *Słownik Artystów Plastyków. Artyści Plastycy Okręgu Warszawskiego ZPAP 1945—1970*. Warszawa 1972 s. 307.
7. Muzeum Diecezjalne. W: S. Lorentz: *Przewodnik po muzeach i zbiorach w Polsce*. Wyd. II, Warszawa 1973 s. 220—221.
8. Dmochowski Aleksander. W: *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających. Malarze — rzeźbiarze — graficy*. T. 2, Wrocław 1975 s. 57—58.
9. Dmochowski Aleksander. W: *Enc. Katol.* T. 3, Lublin 1979 kol. 1359—1360.
10. Estetyka średniowiecznej szkoły dominikańskiej. *Stud. Płoc.* T. 10: 1982 s. 143—150.
11. [Głos w dyskusji] *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Naukowego Płockiego w r. 1982*. Płock 1983 s. 84.
12. Komunikat dyrekcji Muzeum Diecezjalnego w Płocku. *Notatki Płoc.* R. 1983 nr 2 s. 16.
13. Sanktuaria Maryjne w Polsce — Sierpc. *Zorza*. R. 1983 nr 34 s. 24.
14. Historia sztuki chrześcijańskiej. T. 1. Płock 1983 [powielacz]. Wydaw. WSD Płock ss. 254.
15. Pieśń o sfinksie. Wtajemniczenie w arkana sztuki (w przygotowaniu do druku).

Publikacje, których autorem jest kustosz Muzeum Diecezjalnego w Płocku ks. Ryszard K n a p i ń s k i:

1. Wartości artystyczne kielicha z pateną fundacji księcia Konrada Mazowieckiego. *Notatki Płockie* 2/107: 1981 s. 17—20.
2. Późnogotycki pastorał biskupa Andrzeja Krzyckiego w skarbcu katedry w Płocku. *Stud. Płoc.* T. 9: 1981 s. 242—277.
3. I valori artistici del calice con patena della fodazione del Principe Corrado di Masovia. *Arte Cristiana* (dalej: *Ar. Cr.*) 683/1981 s. 315—318.
4. L'immagine della Madonna di Czestochowa. *Ar. Cr.* 690/1982 s. 201—211.

5. Il busto-reliquario di S. Sigismondo nella Cattedrale di Płock. Ar. Cr. 692/1982 s. 284—289.
6. Le potte romaniche di bronzo in Europa. Ar. Cr. 693/1982 s. 340—345.
7. Obraz Matki Boskiej Częstochowskiej jako dzieło sztuki. *Chrześcijanin w Świecie*. R. XIV: 1982 nr 4—5/106—107 s. 22—35.
8. Il monumento di Danzica: un'ipotesi di speranza. Ar. Cr. 695/1983 s. 122—127.
9. Pastorale tardogotico nel tesoro della Cattedrale di Płock. Ar. Cr. 699/1983 s. 371—375.
10. Drzwi Płockie na tle innych brązowych romańskich drzwi kościelnych w Europie. W: *Romańskie Drzwi Płockie 1154—ok. 1430—1982*, Płock 1983 s. 12—30.
11. Rewindykowany kielich z fundacji księcia Konrada Mazowieckiego. *Stud. Płoc.* T. 10.
12. Relikwiarz hermowy św. Zygmunta. *Stud. Płoc.* T. 10.
13. Due chiese nuove premiate in Polonia. Ar. Cr.
14. Tradycje bizantyńskie w obrazie Matki Boskiej Częstochowskiej. W: *Jasnogórska Bogurodzica 1382—1982*. Wyd. II.
15. Romańskie Drzwi Płockie w Nowogrodzie Wielkim w opisie wygnança — biskupa Wincentego Chościak-Popiela. *Notatki Płoc.*
16. Sztuka była zawsze blisko Boga. Rozmowa ks. Ryszarda Knapińskiego z artystą malarzem Przemysławem Brykalskim, laureatem Nagrody im. Bł. Brata Alberta. *Za i Przeciw* nr 12 (1455) 24 marca 1985 r.
17. Z rozważań nad obrazem. W: *Jasnogórska Bogurodzica 1382—1982*. Wyd. I. Warszawa 1982.
13. Epizod francuski w polskim tkactwie XVIII wieku. W: *Tkanina wobec sacrum (II)*. Dawna tkanina kościelna. Katalog Wystawy w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej 11 lutego—8 marca 1986.